

hogyan valaki az EARLI teljes jogú tagja lehessen, az alábbi feltételek közül legalább egynek meg kell felelnie. Rendelkeznie kell egy felsőfokú diplomával, master vagy doktori fokozattal, illetve a tanítás, tanulás fejlesztésével foglalkozó szakembernek kell lennie. A diákok közül azok lehetnek tagok, akik megfelelő doktori, master vagy felsőfokú alapképzésben vesznek részt és témavezető támogatja belépésüket. A minőség megtartása érdekében az EARLI azt tervezi, hogy a jövőben a jelentkezőknek az említett feltételek teljesítése mellett egy EARLI-tag ajánlását is meg kell szereznük.

Az utóbbi években a diákok száma jelentős mértékben növekedett, jelenleg százhatvan, a pedagógiai kutatások iránt érdeklődő PhD hallgató tagja van az EARLI-nek. A nijmegeni konferencián merült fel először az a gondolat, hogy a PhD hallgatók és a doktori fokozatot fris-

sen megszerzett fiatal kutatók az EARLI-n belül létrehozzák saját szervezetüket. Az athéni konferencián már meg is jelent ez a csoport, ugyanis a tanácskozást megelőző napon megszervezték a „kutató diákok napját” (Research Student’s Day), a különböző konferencia-műfajok (fórum, workshop) keretében, neves kutatók közreműködésével ekkor osztották meg egymással munkájuk tapasztalatait, nehézségeit, dilemmáit, illetve három témakörben (kommunikáció, metakogníció, tanulási környezet) kilenc diák tartott előadást, bemutatóval eddigi eredményeit.

Az EARLI nemzetközi elismertségét, súlyát többek között az is jelzi, hogy az AERA, az Amerikai Pedagógiai Kutatók Szervezete (American Educational Research Association) rendszeresen felkéri arra, hogy tanácskozásain szimpóziumot szervezzen.

Korom Erzsébet

Az EARLI-konferenciák szerepe a tudományos életben

A tudományos tanácskozások a kutatás egyik fő szervezeti keretévé váltak. Nemcsak a kutatási eredmények, információk elsődleges bírálatát, megvitatását, szűrését és gyors áramlását végzik el, hanem lehetőséget nyújtanak a személyes szakmai kapcsolatok kialakítására és ápolására is. A „tudományos” jelző a konferenciák egy sajátos formájára utal, amely ma már feltétlenül magában foglal egy általában több szintű bírálati eljárást, kontroll mechanizmust is. (Erre utal a tanácskozásokkal, illetve konferenciaanyagokkal kapcsolatban gyakran használt „lektorált”, referred, reviewed jelző.) A konferenciára beküldött anyagokat először bírálók véleményezik és ennek alapján kerül sor elfogadásukra vagy elutasításukra. A rendezvényen való megjelenés, előadás így már eleve egy bizonyos szakmai színvonalnak való megfelelést jelent. A különböző üléseken lehetőség nyílik további kritikai észrevételekre, tudományos vitákra, a vélemények ütköztetésére is, így az eredmények további szelekción, szűrésen mennek keresztül, míg végül sor kerül folyóiratokban, esetleg könyvfejezetekként való publikálásukra.

A tudományos ismeretek áramlása a monográfiákon, folyóiratok cikkein keresztül meglehetősen lassú, a bírálati rendszer és a különböző technikai okok miatt nem ritkán egy-két év az átfutási idő. Egy-egy tanácskozáson egyszerre,

egy időben több folyóiratnyi publikáció kap nyilvánosságot, a visszajelzések azonnali lehetőségével.

A tudományos társaságok által szervezett tanácskozások szakmai programjéért az adott társaság felelős. A pedagógiai kutatá-

sok területén az Amerikai Pedagógiai Kutatók Társasága (American Educational Research Association, AERA) a legnagyobb szervezet, és az AERA működteti a világ legnépesebb pedagógiai konferenciáit. A sokféle diszciplínát képviselő tagokból álló ISSBD (International Society for the Study

of Behavioral Development) szintén szervez olyan tanácskozásokat, amelyek a pedagógiai kutatások szempontjából rendkívüli jelentőséggel bírnak. Páros években a világkonferenciái, páratlan években a regionális, így európai tanácskozássai vonzanak számos pedagógiai kutatót is. Európában a pedagógiai kutatással, pedagógiai pszichológiával, oktatáslélektanral foglalkozó szakemberek legjelentősebb találkozási fórumává az EARLI konferenciái váltak. Az EARLI két évente rendez meg tanácskozásait, az athéni sorrendben már a hetedik volt.

Az athéni EARLI-konferencia szakmai programját a rendezvény Tudományos Programbizottsága állította össze. A Programbizottságot

a szervezet vezetősége (Executive Committee, EC) jelöli ki, akárcsak a tanácskozás elnökét és a helyi szervező bizottságot. A technikai szervezés ma már teljesen elválnak a tudományos program gondozásától, így azt Athénban is egy erre szakosodott szervező cégre, az Erasmus Horizont-ra bízták. Az egyes konferenciák közötti két esztendő a szervezők számára pontos

menetrend szerint telik el. Már az athéni konferencián kiosztották például a götebörgiak tájékoztatóját. Jövőre megkapjuk azt a felhívást, amelyen meg kell jelölni a götebörgi összejövételre beadandó tanulmány műfaját, témáját, majd el kell küldeni a 250 és 1000 szavas összefoglalókat,

amelyeket bírálónak küldenek ki, és így tovább.

A tanácskozás szakmai programját a tartalmi sokszínűség jellemezte. Ez a sokszínűség nem az EARLI-konferenciák sajátja, mert ezek az AERA révén a neveléstudomány és a pedagógiai pszichológia területén már korábban kialakult hagyományt folytatják, és alakítják át az európai viszonyok szerint.

A tartalmi sokszínűség a mára már a tudományos konferenciákat általában jellemző egységes keretek között, jól meghatározott konferencia-műfajokban jelent meg. A szakmai program elsősorban szimpóziumokból (symposia), valamint tanulmányokat (papers) és poszttereket (posters) bemutató ülésekből (sessions) áll. Ezeken ki-

A tartalmi sokszínűség a mára már a tudományos konferenciákat általában jellemző egységes keretek között, jól meghatározott konferencia-műfajokban jelent meg. A szakmai program elsősorban szimpóziumokból (symposia), valamint tanulmányokat (papers) és poszttereket (posters) bemutató ülésekből (sessions) áll. Ezeken kívül szerepelt még a programban kommunikációs információs technológiai bemutató (CIT presentation), meghívott vitaindító előadás (keynote address), meghívásos szimpózium (invited symposium) és fórum (panel discussion). A következőkben ezeket a konferencia-műfajokat mutatjuk be, egyfajta rangsort követve, amelyet aszerint állíthatunk fel, hogy – a tanácskozáson keresztül – milyen hatással lehetnek a tudományos fejlődésre.

vül szerepelt még a programban kommunikációs információs technológiai bemutató (CIT presentation), meghívott vitaindító előadás (keynote address), meghívásos szimpózium (invited symposium) és fórum (panel discussion). A következőkben ezeket a konferencia-műfajokat mutatjuk be, egyfajta rangsort követve, amelyet aszerint állíthatunk fel, hogy – a tanácsko-

záson keresztül – milyen hatással lehetnek a tudományos fejlődésre.

A kutatások fő fejlődési folyamatait tekintve a legfontosabb tájékoztató forrásul a vitaindító előadások (invited address, keynote address, meghívott előadás) szolgálhatnak. Egy-egy tudományterület időszakos problémáit és a lehetséges kutatási irányokat felvázoló, áttekintő előadásokról van szó. A meghívott előadók személyét hosszasan mérlegelés után a Tudományos Programbizottság választja ki. Alapvető szempont, hogy az előadások átfogják, arányosan képviseljék a fontosabb, távlatos kutatási területeket. Az előadások témáját előzetesen – szakértők bevonásával – gondos bírálatnak vetik alá, de a tanácskozáson az ilyen üléseket (nagy előadóteremben tartott plenáris előadásokat) követően általában nem nyitnak vitát. Az athéni konferencián összesen tizenegy ilyen előadás volt, amelyeket a következő előadók tartottak: *Erik de Corte* (Belgium), *Csapó Benő* (Magyarország), *Susan Carey* (USA), *Mario Carretero* (Spanyolország), *Andreas Demetriou* (Görögország), *Andreas Helmke* (Németország), *Richard C. Anderson* (USA), *Simone Volet* (Ausztrália), *George Butterworth* (Nagy-Britannia), *James Greeno* (USA) és *Gavriel Salomon* (Izrael).

A szimpóziumokkal érik el a tanácskozás szervezői, hogy bizonyos kutatási területek feltétlenül jelen legyenek a rendezvényen, függetlenül attól, hogy a spontán jelentkezések, javaslatok hogyan alakulnak. Ilyen szimpóziumok szervezésére általában valamely szakterület elismert képviselőjét kérik fel, aki kiválasztja az előadókat, majd sor kerül az előadás-vázlatok elbírálására. Az EARLI konferenciáin nemcsak a Programbizottság kezdeményezhet szimpóziumokat, hanem az egyes kutatási területek önálló csoportjai, a SIG-ek (Special Interest Group) is.

A szimpóziumokon elhangzó előadások, valamint a tanulmányok bemutatása hasonló módon történik. A négy-hat előadó meghallgatása után mindkét esetben egy előzetesen erre felkért szakértő (discussant) értékeli az elhangzottakat, majd a

hallgatóság közreműködésével folytatódik a most már mindenki számára nyitott vita. Az ülés elnöke (chair) néhány mondattal bevezeti az előadásokat és ügyel az időhatárok betartására. A tanulmányok bemutatása formailag hasonló üléseken történik; a különbség az, hogy itt a beküldött és a bírálók által elfogadásra javasolt tanulmányokat utólag osztják be a témák szerint, míg a szimpóziumok esetén egy hasonló témával foglalkozó előadásokból álló ülés teljes programját együtt nyújtják be, így kerül az az előzetes bírálati rendszerbe.

A legmozgalmasabb a felsorolt formák közül a poszterek bemutatása. Egyidejűleg körülbelül száz poszter kerül kiállításra. Egy részük a tanulmányok színvonalát elérő publikáció (ezek általában a kevésbé látványosak), sok pedig csak a lényeges ismereteket közli, és látványos kiállításával igyekszik a közönség figyelmét megragadni. A poszterekre még inkább érvényes az, ami a többi konferencia-műfajra, nevezetesen, hogy a bemutatás, előadás csak a lényeg kiemelésére, a főbb eredmények bemutatására szolgál. Az eredményeket a helyszínen megkapható vagy az érdeklődőknek utólag elküldhető, írott változat tartalmazza, amely néha már eléri egy kidolgozott tanulmány (paper) színvonalát, máskor csak a gyors tájékoztatást szolgáló munkaanyag (working paper, handout). A poszterek rangját igyekezett visszaadni a tanácskozás elnöke, *Stella Vosniadou* a megnyitón elhangzott beszédében, amikor arra utalt, hogy ez az a műfaj, amely a legnagyobb hatékonysággal szolgálja a nevek, kutatási témák megismerését. A szimpózium és a tanulmányok bemutatása a törvényszerű időbeli átfedések miatt erre korlátozott lehetőséget nyújt.

A fórumok (ilyenből összesen kettő volt) egy-egy kérdéskör megvitatására a legelismertebb szakértőket ültetik egy asztalhoz, akik sorra elmondják véleményüket az adott problémakörrel; itt már lehetőség van kérdések feltevésére és megvitatására is. A CIT (Communication and Information Technology) bemutatók részben a poszter, részben a tanulmány bemutatásának műfajába tartoztak, de mindig

együtt járnak az ismertett technológia demonstrálásával.

A sokszínű szakmai programot kiegészítették a fogadások, a közös kirándulás és a görög táncház. Ezeken a személyes találkozás kereténél szolgáló alkalmakon gyakran ugyanolyan fontos döntések születnek, mint a tanácskozás hivatalos részében: közös kutatási tervek, publikációk ötletei születnek meg, kisebb csoportok értékelik az egyes kutatási irányok jövőjét, aminek eredményeként fontos személyes elhatározások érlelődhetnek meg kutatási témák befejezéséről, újak nyitásáról. Egy több mint ezer kutatót felvonultató rendezvény a „fejvadászathoz” is kiváló vadászmezőül szolgál. Tanszékvezetők itt figyelhetnek fel fiatal, tehetséges leendő munkatársakra, de a kötetlen találkozók a nagyobb intézmények vezetői számára is jó alkalmat kínálnak a már befutott kollégák

„elcsábítását” megelőző puhatolódzó beszélgetésekre.

A tanácskozás hivatalos szakmai programjának része a megnyitó és a zárócereónia, továbbá az EARLI elnökének előadása (Presidential Address). Szintén a konferencián tartják meg a tagsági gyűlést (Member's Meeting), ahol az előző vezetőség (az elnök, illetve titkár) ismereti az elmúlt két évben végzett munkáról, a szervezet fejlődéséről szóló jelentést, a folyóirat főszerkesztője beszámol lapjának helyzetéről és megválasztják az új tisztségviselőket, kijelölik a soron következő utáni konferencia helyszínét. Az EARLI szabályzata értelmében az előző tanácskozáson megválasztott elnök, *Neville Bennett* vezeti a szervezetet a göteborgi konferenciáig, majd a most megválasztott *Monique Boekarts* következik.

Csíkos Csaba

Számítógéppel segített tanulás

A hálózatra csatlakoztatható, multimédiás tananyagok kezelésére alkalmas iskolai számítógépek tömeges megjelenése merőben új képzési helyzetet teremt az iskolában, amely nem hasonlítható az oktatógépekkel segített, programozott oktatás régi módszeréhez.

A programozott oktatásban a pedagógus megőrizte uralmát a tanulóhoz eljuttatott információk felett, s teszése szerint adagolta, ütemezte az ismereteket. *Ha az információforrás a számítógépes hálózaton van elhelyezve, a diák óhatatlanul a tananyag „társ szerzőjévé” válik.* Részt vesz annak kiválasztásában, hogy a szövegek és képek halmazából számára mi a használható. A legtöbb tananyagban beépített sűgő vagy segítő programrész is van, amely eligazít és továbbsegít az anyagban. A szintén rendelkezésre álló tesztek lehetővé teszik a tudás ellenőrzését. Az elsajátítás nehézségeire viszont egyik sem ad választ, tanulási problémáival és a gépben tárolt információ-rendszerhez nem igazodó kérdéseivel a diák változatlanul csak oktatójához fordulhat. A gép ebben az esetben sem teszi feleslegessé a tanárt, de

szerepét alapjaiban változtatja meg. Az új módszer iskolai hatásainak kutatása néhány évvel ezelőtt világszerte elkezdődött s mára az első eredmények is rendelkezésre állnak. (Érdekes előadások olvashatók erről a témáról például az 1996-os WebNet Konferencia anyagában („Proceedings Online”, <http://curry.edschool.Virginia.EDU/aac/conf/webnet/proc96.html>).

A „Számítógéppel segített tanulás és tanítás” Munkacsoport („Learning and Instruction with Computers Special Interest Group) az EARLI legnépesebb csoportosulása. Több, mint százötven tagja hét szimpózium keretében és számos informális termékbemutatón ismerkedhetett meg az egyre jobban elterjedő oktatási forma nyilvánvaló előnyeivel, de lassan tudatosuló hátrányaival is. A téma természetéből következik, hogy az előadások és a bemutatott ku-